

Natalia Misiac

Uniwersytet Państwowy w Żytomierzu, Ukraina

Czasopismo naukowe „Ukraińska Polonistyka” w Żytomierzu

Polonistyka na Żytomierszczyźnie ma głębokie korzenie, ona jest ściśle związana z historią Żytomierskiego Państwowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki. Tu w latach 1853-1860 honorowym opiekunem Gimnazjum Męskiego był polski pisarz i działacz społeczny Józef Ignacy Kraszewski, w tym gimnazjum studiował historyk Waczesław Lipiński, w latach 30-ch XX w. na Wydziale Nauk Filologicznych i Historycznych pracował Wołodymyr Gnatiuk, który obronił dysertację z języka polskiego, później profesor L.M. Wengerow obronił dysertację na temat twórczości Wandy Wasilewskiej. Na Wydziale Filologicznym w czasach chruszczowskiej odwilży z inicjatywy pani docent Azy Papinej zostało wprowadzone seminarium specjalistyczne z języka polskiego. I dziś na Uniwersytecie około 200 osób uczy się języka polskiego na Wydziale Filologicznym, Historycznym oraz na Wydziale Języków Obcych.

Według danych Ogólnoukraińskiego spisu ludności na terytorium Obwodu Żytomierskiego mieszka 49 tys. Polaków, co stanowi 3,5% jego ludności. W czasach proklamacji niepodległości Ukrainy wspólnota polska Żytomierszczyzny otrzymała możliwość uczestnictwa w życiu publicznym. Zaczęły aktywnie powstawać różne stowarzyszenia polskie. Obecnie istnieje 36 stowarzyszeń narodowo-kulturalnych, 26 zespołów artystycznych, 118 parafii rzymsko-katolickich, w tym również Centrum Polonistyki.

4 listopada 2004 roku, w ramach obchodów Roku Polski w Ukrainie, przy poparciu Rektora Uniwersytetu prof. dr hab. Piotra Saucha odbyło się otwarcie Centrum Polonistyki. Na uroczystościach byli obecni współpracownicy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej na Ukrainie.

Stworzenie czasopisma naukowego „Ukraińska Polonistyka” stało się ważnym ogniwem działalności Centrum Polonistyki.

Działalność Centrum Polonistyki jest realizowana w kilku kierunkach:

- nauczanie języka polskiego na Uniwersytecie,
- badania naukowe wykładowców i studentów,
- wydanie czasopisma naukowego „*Ukraińska Polonistyka*”,
- działalność organizacyjno-metodyczna wśród nauczycieli-polonistów,
- działalność kulturalno-oświatowa wśród młodzieży studenckiej.

Wykładowcy Uniwersytetu prowadzą badania naukowe, dotyczące tematyki polskiej, piszą prace doktorskie, monografie, podręczniki, artykuły. Najważniejsze wśród tych prac są książki „Polacy Wołynia w drugiej połowie XIX – początku XX wieku. Stan społeczno-gospodarczy oraz rozwój kulturalny” Oleksandra Burawskiego, „Szkolnictwo polskie na Wołyniu-Żytomierszczyźnie” oraz „Dobroczynność Polaków w sferze edukacji Ukrainy (XIX – początek XX wieku). Kijowski okręg szkolny” Natalii Sejko, „Polska literatura Wołynia epoki romantyzmu: genologia memuarystyczności” Wołodymyra Jerszowa, „Język polski dla Ukraińców” Natalii Misiac, wydanie informacyjno-analityczne „Polonia Żytomierszczyzny” Sergija Rudnickiego, artykuły profesorów P. Biłousa, A. Gerasymczuka, O. Dubaseniuk itd. A więc powstanie czasopisma, w którym można opublikować wyniki badań tematyki polskiej, było całkowicie uzasadnione.

Zasadą conceptualną tego wydania było połączenie wysiłków, skierowanych na badanie tematyki polskiej. Materiały w czasopiśmie są podawane w języku ukraińskim i polskim, w każdym artykule są adnotacje w trzech językach: ukraińskim, polskim oraz angielskim. Artykuły w czasopiśmie mieszczą się w trzech rubrykach: badania filologiczne, historyczno-filozoficzne oraz pedagogiczne. Wydawaniem czasopisma kieruje kolegium redakcyjne.

Na moment założenia czasopisma do składu kolegium redakcyjnego wchodziło 26 osób (w tym 19 profesorów). Redaktorem naczelnym został Rektor Uniwersytetu prof. dr hab. Piotr Sauch. W drugim numerze ilość członków

kolegium redakcyjnego została zwiększona do 30 osób. Do kolegium weszło trzech naukowców z Polski (prof. dr hab. Andrzej Andrusiewicz, prof. dr hab. Gustaw Ostasz oraz doktor Leszek Gajos) oraz jeden z Ukrainy (prof. dr hab. Wołodymyr Sergijczuk). Redaktorem naczelnym został prof. dr hab. Andrzej Gerasymczuk. Kolegium redakcyjne zaznało również utraty w osobie prof. dr hab. Mikołaja Ławrynowicza oraz prof. dr hab. Anatolija Iwanczenki w związku z ich śmiercią. W szóstym numerze czasopisma do składu kolegium redakcyjnego weszli teolog dr hab. Jacek Jan Pawłowicz oraz filolog prof. dr hab. Wiktor Mojsijenko. Teraz kolegium redakcyjne składa się z 28 osób, wśród nich cztery osoby są z Polski.

Od drugiego numeru w czasopiśmie została wprowadzona rubryka „Recenzje” oraz rubryka „Kronika”, w której redaktor odpowiedzialny czasopisma Natalia Misiac podaje informacje o wydarzeniach w życiu wspólnoty polskiej Żytomierszczyzny.

W roku 2006 czasopismo „Ukraińska Polonistyka” zostało zarejestrowane oraz uznane za wydanie fachowe z filozofii oraz pedagogiki, w roku 2010 zostało zarejestrowane w dziale „Języki słowiańskie”. Materiały czasopisma są również w wersji elektronicznej w Państwowej Bibliotece imienia W.I. Wernadskiego oraz w Ukraińskim czasopiśmie „Źródło” w Kijowie.

Mija siódmy rok istnienia czasopisma „Ukraińska Polonistyka”. W tym czasie wydano siedem jego numerów. „Ukraińska Polonistyka” jest rocznikiem, jednak w roku 2007 wydrukowano w jednym wydaniu dwa numery czasopisma za dwa lata (№ 3-4, 2006-2007). W ciągu siedmiu lat w czasopiśmie opublikowano 145 artykułów (32 w języku polskim), w tym 57 o tematyce historyczno-filozoficznej, 45 – filologicznej oraz 43 – pedagogicznej.

W materiałach dzieła „Badania historyczno-filozoficzne” zamieszczono artykuły, poświęcone polskiej ludności na Ukrainie oraz roli Polaków w rozwoju kultury Ukrainy Prawobrzeżnej. Oto niektóre tytuły: O. Remezowa, G. Korbut, M. Pamiński „Demograficzna dynamika ludności polskiej na Wołyniu”, O. Żukowski

„Rola Polskiej Biblioteki Państwowej w rozwoju kultury polskiej na Ukrainie Prawobrzeżnej”, O. Burawski „Społeczna działalność inteligencji polskiej Wołynia, jej dorobek w badaniach ukraińskich oraz europejskich w drugiej połowie XIX – na początku XX wieku”, G. Korbut, A. Wiskuszenko, M. Pamirski „Dorobek geologów polskich w badaniach złóż Żytomierszczyzny”, M. Mańko „Józef Krzywicki – autor materiałów wołyńskich do wybitnego pamiętnika polskiej literatury krajoznawczej „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”, W. Berkowski „Miasto Sławuta jako centrum magnackiego latyfundium książąt Sanguszków na Wołyniu”, T. Garmasz „Przyrodoochronne aspekty działalności naukowej i praktycznej J.K. Paczoskiego”.

O działalności polskich organizacji społecznych na Ukrainie, a szczególnie w obwodzie żytomierskim, zostały napisane artykuły: O. Biłobrowiec „Działalność organizacji polskich na Żytomierszczyźnie”, N. Misiac „Polonistyka na Uniwersytecie Państwowym imienia Iwana Franki w Żytomierzu”, W. Listwan „Śpiewają „Poleskie Sokoły” oraz inne.

Los Polaków, ich prześladowania są wyświetlone w artykułach M. Łutaj „Głodomór w latach 1932-1933 wśród polskiej ludności Żytomierszczyzny w dokumentach oraz wspomnieniach świadków”, L. Bażenow „Represje przeciwko Polakom Wołynia-Żytomierszczyzny lata 30. – pocz. lat 50. XX w. we współczesnych badaniach naukowych i krajoznawczych”, W. Sniegiriow „Odgłos tragedii Katyńskiej: obóz Starobielski”.

Pytania współczesnego życia ekonomicznego i kulturalnego w Polsce i na Ukrainie przedstawili w swoich artykułach N. Gerasymczuk „Turystyka wiejska w Polsce i Ukrainie: dziś, jutro”, Marian Kozaczka „Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce”, N. Ochrimenko i W. Pidgórska „Tradycja kulturalna w życiu codziennym polskich rodzin na Polesiu”, S. Suchaczowa „Wymiar pracy współczesnych procesów transformacyjnych w Polsce i na Ukrainie” etc.

W artykułach są przedstawiane poglądy polskich filozofów i teologów, m.in. Zygmunta Baumana, Romana Ingardena, Karola Wojtyły (autory W. Slusar, D. Symon, O. Lachwacka, W. Murawycy, O. Poliszczuk). Nie zostały poza uwagą badaczy pytania religii oraz etyki religijnej. Są to artykuły A. Gerasymczuka i Jakuba Daszkewicza „Źródła religijne etyki biznesu”, J. Pawłowicza „Patriotyzm jako podstawa ładu społecznego w nauczaniu Kościoła Katolickiego”, L. Gajosa „Kultura religijna w pamiątkach mieszkańców wsi”, L. Pogorilej „Zamach na życie albo możliwość planowania rodziny: spojrzenie na aborcję z punktu widzenia Kościoła Katolickiego”, O. Samojlenka „Oświata i wychowanie religijne w systemie edukacji świeckiej: problem współdziałania”, I. Witiuk „Eschatologiczne znaczenie Paschy: narysy do ogólnego rozumienia”, B. Markowskiego „Fenomenologia obrazu Matki Boskiej Berdyczowskiej”.

Dział „Badania filologiczne” zawiera materiały, poświęcone twórczości polskich działaczy kultury i literatury, m.in. J. Słowackiemu oraz J. Iwaszkiewiczowi (artykuły M. Starowierowej i N. Szumlańskiej), F. Chopinowi (I. Kopoć i E. Gilewicz), H. Sienkiewiczowi i W. Rejmontowi (artykuł R. Radyszewskiego), J.I. Kraszewskiemu (N. Petryczenko), W. Gombrowiczowi (S. Jakowenko), G. Olizarowi oraz J. Iwanowskiemu (artykuł W. Jerszowa), Cz. Miłoszowi oraz W. Gombrowiczowi (S. Jakowenko), M. Czajkowskiemu (N. Ciołyk), Tomaszowi Augustowi Olizarowskiemu (N. Warfolomiejewa), J. Konradowi (O. Stolarenko), S. Lemowi (I. Kyjak) itd.

W tym dziale zamieszczane są też materiały o wpływach kultury i języka polskiego na kulturę i język ukraiński. Wymienimy tu następujące artykuły: „Polskojęzyczny poemat „Labirynt” Chomy Jewlewicza” oraz „Polskojęzyczne utwory Meletia Smotryckiego” prof. dr hab. P. Biłousa, „Polonizmy w poezji i listach Lesi Ukrainki” oraz „Polonizmy w utworach Liny Kostenko” N. Misiac, „Kulturalne oraz językowe realia polskie w utworach publicystycznych Iwana Franki” R. Chmelińskiej. Również są artykuły na temat tłumaczeń polsko-ukraińskich i ukraińsko-polskich, a mianowicie: G. Kosariewa „Kulturologiczny fenomen polskojęzycznej poezji epoki baroku w tłumaczeniach W. Szewczuka”,

M. Kosycka „Retoryczne i stylistyczne szczegóły polemiki w polskojęzycznym „Latopisie...” metropolity Piotra Mogiły” i inne.

Godne uwagi są artykuły, w których przedstawiono badania kultury i języka polskiego na terenach Ukrainy, na przykład: S. Czerniuk „Obrzęd „*zdanja korony*” na polskich weselach Żytomierszczyzny”, W. Konobrodka „Elementy kultury duchowej i gwara ukraińska mieszkańców polskiej wioski Wola Ugruska”, W. Tytarenko „Rozwój semantyki polonizmów w średniopoleskich gwarach” itd.

W „Badaniach pedagogicznych” są przedstawione artykuły na temat polskiego szkolenia na terenach Wołynia (N. Sejko „Polskie i rosyjskie charytatywne organizacje społeczne w sferze edukacji Prawobrzeża w okresie Pierwszej Wojny Światowej (lata 1914-1917)”, L. Jerszowa „Edukacja żeńska na Wołyniu w latach 1793-1831”, W. Nesterenko „Szkoly polskie na terenach południowo-wschodniego Wołynia w okresie międzywojennym (lata 1921-1939)”, M. Łutaj „Do historii Polskiego Instytutu Pedagogicznego”, L. Pamirska „Kształcenie językowe przedstawicieli polskiej mniejszości etnicznej na Wołyniu (pocz. XX w.)” etc.

Dużo uwagi poświęcono współczesnym problemom edukacji w Polsce i Ukrainie w następujących artykułach: T. Graca „Rola i zadania kształcenia zawodowego w przygotowaniu do bezpiecznej pracy a kompetencje humanistyczne wykładowców”, M. Rosik „Edukacja jako czynnik kształtowania tożsamości człowieka”, G. Wasianowycz „Technologie informacyjne dla edukacji jakościowej i dostępnej”, O. Pacejewska „Formowanie specjalnej części składowej kompetencji tłumacza-polonisty”, N. Misiac „Nowy paradygmat nauczania języka polskiego jako obcego w środowisku studentów”, B. Wolny „Edukacja przedszkolna skierowana ku wartościom”, W. Wachowska „Wychowanie patriotyczne Polaków na Ukrainie”, F. Kałynczuk „Problem psychologiczny i pedagogiczny alkoholizacji osobowości: Ukraina i Polska”.

Działalność kolegium redakcyjnego czasopisma „*Ukraińska Polonistyka*” jest regularnie analizowana na posiedzeniach Rady Naukowej Uniwersytetu oraz każdorazowo otrzymuje wysoką ocenę.